

CĂRTURARII BRAȘOVENI ȘI UNIREA PRINCIPATELOR DE LA 1859

Ovidiu Savu

*“Însă rumânii înțeleg nu numai ceștia de aici
(din Țara Românească) ce și den Ardeal,
care încă și mai neaoși sînt și moldovenii
și toți cîți și într-altă parte se află și au această
limbă ...iară tot unii sînt...că toți aceștia
dintr-o fînînă au izvorît și cură”¹*

Stolnicul Constantin Cantacuzino

Ziua de 24 Ianuarie 1859 reprezintă în istoria națională una dintre cele mai importante date, aniversându-se dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, atât în Moldova cât și în Țara Românească, înfăptuindu-se astfel Unirea Principatelor și punând marile puteri europene în fața faptului împlinit .

Legăturile cărturarilor brașoveni cu revoluționarii din Moldova datează încă din perioada revoluției de la 1848, când aceștia din urmă au fost refugiați la Brașov; de altfel și revoluționarii din Țara Românească au trecut sau au stat o perioadă în orașul de la poalele Tâmpiei.

Revoluționarii pașoptiști moldoveni ajung oaspeți ai negustorilor brașoveni și ai cărturarilor stabiliți s-au formați la Brașov. Dintre cei mai importanți îi amintim pe: Vasile și Inacu Alecsandri, Alecu Russo, Costache Negri, Teodor și Gheorghe Sion, Alexandru Ioan Cuza, Grigore Balș, Nicolae Ionescu, unii dintre ei fiind găzduiți în casele lui Gheorghe Nica și Iacob Mureșianu.²

La Brașov apare documentul revoluționarilor moldoveni intitulat “Prințiipiile noastre privind reformarea patriei”, poezia lui Vasile Alecsandri- “Hora Ardealului” și “Un răsunset” sau “Deșteaptă-te române” a lui Andrei Mureșanu, amândouă poeziile apărând în “Foaie pentru minte, inimă și literatură” din Brașov.

Unirea Principatelor Moldova și Țara Românească are loc în împrejurări favorabile pe plan extern, după terminarea războiului din Crimeea și al izbucnirii conflictului austro-franco-piemontez, după care Congresul de la Paris decide înființarea Adunărilor ad-hoc; nu trebuie uitată activitatea Partidei naționale, care luptă pentru cauza unirii încă din timpul revoluției.

În paginile “Gazetei Transilvaniei”³ este relatată problema unificării celor două Principate, iar redactorul-responsabil și proprietarul “Gazetei”, Iacob Mureșianu scria în anul 1859: “viitorul acestor Principate ajunsese deocamdată a fi obiectul cel mai interesant al tuturor dezbaterilor diplomatice și al tuturor jurnalelor europene de un renume mai mare”

“Gazeta Transilvaniei” a deschis larg coloanele ei frunțașilor mișcării de eliberare românești din Moldova și Țara Românească, în acest sens marele istoric Nicolae Iorga spunea despre activitatea primului redactor al “Gazetei”, George Barițiu-

următoarele cuvinte: *“Foloasele pe care Bariț le-a adus astfel unității de cultură a românilor și simțului de solidaritate a neamului care trebuia să rezulte dintr-ânsa, sunt în adevăr neprețuite”*⁴

Revenind la momentul 1848, ar fi bine să menționăm faptul că între revoluția pașoptistă din toate cele trei provincii istorice românești și actul unirii de la 1859 există o legătură sau o continuitate nemijlocită. Să nu uităm că în *“Dorințele partidei naționale”*, Mihail Kogălniceanu, viitorul prim-ministru al lui Cuza, aprecia că unirea Moldovei cu Muntenia este *“cheia bolșii fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național”*⁵ Dubla alegere a lui Cuza pe 5 și 24 ianuarie 1859 în cele două Principate a reprezentat un *“test al unități”* și o deschidere spre calea reformelor, pe care o doreau majoritatea românilor, reprezentați de o burghezie în ascensiune la sfârșitul deceniului al șaselea.

Acțiunile comune revoluționare și programele lor i-au adus pe românii munteni și moldoveni, alături de cei din Transilvania.

Fruntașii românilor ardeleni, dintre care îi amintim pe Timotei Cipariu, Simion Bămuțiu, viitorul mitropolit Andrei Șaguna, Avram Iancu, G. Barițiu, Mureșenii ș.a., erau convinși de însemnătatea realizării Unirii Principatelor, pe care au considerat-o ca o verigă în procesul general de eliberare și unificare națională a românilor. Despre bucuria și entuziasmul românilor brașoveni la alegerea lui Cuza ne relatează Alexandru Papiu Ilarian: *“Românii din Transilvania numai la Principate privesc..., iar când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii din Transilvania era poate mai mare decât în Principate.”*

Coloanele *“Gazetei Transilvaniei”* și ale *“Foi pentru minte, inimă și literatură”* au scris despre dubla alegere a domnitorului Al. I. Cuza; exemplificând, amintim numerele din 29 ianuarie ale *“Gazetei”* și articolul din 10 februarie 1859 a *“Foi...”*

Conducătorul *“Gazetei”*, publicistul și pedagogul Iacob Mureșianu a avut o corespondență constantă cu domnitorul Unirii, acest fapt ne este amintit de dr. Aurel Mureșianu, care ne relatează cum în 1861-1866 îl ajuta pe tatăl său, Iacob Mureșianu, la traducerea din franceză a scrisorilor primite de la Cuza. Din păcate, aceste scrisori Iacob Mureșianu a fost nevoit să le distrugă din cauza perchezițiilor întreprinse de autorități, mai ales după formularea *“Pronunciamentului”* de la Blaj, și publicarea sa în *“Gazetă”*

Paginile *“Foi pentru minte, inimă și literatură”* vor acorda un amplu spațiu editorial, relatându-ne evenimentele premergătoare acestui act istoric, cele din timpul evenimentului și posterioare lui. În lunile martie-aprilie ale anului 1859, paginile *“Gazetei”* vor lua apărarea lui Cuza față de atacurile și prezentarea trucată a biografiei domnului Unirii, reliefată în presa germană sau maghiară.

Iacob Mureșianu îl sfătuiește pe domnitorul Unirii să înființeze o Universitate românească în Principate, și nu la Paris, așa cum dorea Cuza. În acest sens periodicele brașovene susțineau că *“o universitate bună în patrie, cumpănește sute de colegii în străinătate”*⁶

Înainte de a prezenta legăturile domnului Unirii cu Brașovul și cărturarii săi de seamă din acea perioadă istorică am dori să dăm citire câteva cuvinte rostite de

Alexandru Ioan Cuza în jurământul susținut în ianuarie 1859 la Iași: *“Misia noastră, deși frumoasă, este mare și foarte grea! Noi nu vom putea-o împlini decât dacă vom avea îmbrățișarea sinceră și sprijinul puternic al compatrioților noștri. Toate zilele noastre vor fi întrebunțate în chip de a le merita și dobândi.*

*Noi facem un apel la patriotismul, râvna și activitatea funcționarilor publici, cari sunt legiuitele organe ale guvernământului în relațiile sale cu particularii. Legile căzuseră în părăsire și cu dânsle toată puterea Ocârnuierei. Legile trebuie să-și redobândească toată autoritatea. Puterea executivă având a fi în viitor fiecare cetățean, fără osebire, fără osebire, să fie apărut în onorul, în viața și în averea sa. Aceste mari bunuri sunt încredințate ocrotirii autorităților publice”*⁷

Revenind la activitatea domnitorului Cuza trebuie subliniat faptul că colaborarea dintre cărturarii Brașovului și domn a continuat și după alegerea acestuia ca domnitor în cele două Principate. Demn de amintit este faptul că urmare a cererii adresate de George Barițiu și Ioan Popazu către Cuza, în privința sprijinirii școlilor brașovene, înfăptuitorul Unirii va trimite suma de 500 de galbeni pentru sprijinirea gimnaziului românesc nr.1 și a “Gazetei Transilvaniei”.

Mai este de amintit faptul că la plecarea în exil în 1866 Cuza se va opri pentru câteva zile la Brașov, fiind găzduit la hanul “La Cerbul de Aur”, aflat pe strada Lungă nr. 5^{*}, iar astăzi există o placă comemorativă, care amintește de acest eveniment.

În vasta Arhivă a Mureșenilor s-au păstrat câteva documente referitoare la Cuza, pe care le vom aminti în rândurile de mai jos:

partitura originală a “Horei Unirii”, compusă de Iuliu Mureșianu⁸

un pașaport diplomatic a lui Ghiță Nica emis în timpul *Domnitorului Principatelor – Unite, Alessandro Ioan I* din anul 1862⁹

un tablou atribuit lui Mișu Pop, reprezentându-l pe Cuza-Vodă și dăruit de acesta lui Iacob Mureșianu, ca semn al prieteniei lor.

Concluzionând, putem afirma că legăturile cărturarilor transilvăneni cu cei moldoveni și munteni au continuat și după înfrângerea revoluției de la 1848, unirea cea mică de la 1859, fiind pasul făcut în lupta pentru îndeplinirea idealului unității naționale. Domnitorul Unirii, Alexandru Ioan Cuza a fost omul potrivit să fie ales în fruntea a două provincii istorice românești, Muntenia și Moldova, care de-a lungul istoriei au avut, prin reprezentanții lor o colaborare constantă cu fruntașii românilor ardeleni.

Paginile “Gazetei Transilvaniei” și ale “Foi pentru minte, inimă și literatură” au prezentat pe larg evenimentul Unirii Principatelor din 1859, Iacob Mureșianu, Gheorghe Nica, Ioan Popazu și George Barițiu fiind prieteni și apropiați cu domnitorul Cuza, care pe parcursul unei domnii de numai 7 ani a sprijinit atât de mult școlile și publicistica românilor din zona intracarpatică.

Partitura originală a "Horei Unirii" compusă de Iuliu Mureșianu (1900-1956)

NOTE:

¹ Gh. Platon, *Unirea Principatelor Române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p.5

² Cumidava XXI-Mircea Gherman-Unirea Principatelor, în *Gazeta Transilvaniei, 150 de ani de la apariție*, Brașov, 1997, p. 57

³ *Gazeta de Transilvania și Foaie pentru minte, inimă și literatură*- este primul ziar al românilor ardeleni, apărut pe 12 martie 1838 și condus la început de George Barițiu, iar *Foaia...* a fost suplimentul său cultural, fiind condus de poetul și profesorul Andrei Mureșanu

⁴ După 1850 Iacob Mureșianu devine redactor-responsabil a *Gazetei Transilvaniei* până în 1878, când este preluată de dr. Aurel Mureșianu

⁵ Paul Cornea, Mihai Zamfirescu, în *Gândirea românească în epoca pașoptistă*, Iași, 1981, p.67

⁶ Cumidava XXI- Mircea Gherman, în *Gazeta Transilvaniei, 150 de ani de la apariție-Unirea Principatelor*, Brașov, 1997, p. 66

⁷ vezi *Mărturii despre Unire- Jurământul Domnitorului Alexandru Ioan Cuza*, Ed. Eforie, București, 2002, p.7

* Astăzi este sediul Institutului de Administrare a Întreprinderilor, cel al Colegiului Universitar al Universității "Transilvania" și Dispensarul Policlinic Studentesc, iar pe placa memorială scrisă în perioada comunistă scrie: *În această casă a locuit, între 26 februarie și 4 martie 1866, în drum spre exil, după dețonarea de către reacțiunea burghezo-moșierească, Alexandru Ioan Cuza, domnitor al Principatelor Unite*

⁸ în Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 17915, Dos.617

⁹ în Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 9876, Dos. 578